

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 186/2020-60

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. apríla 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], toho času Ústav na výkon trestu odňatia slobody, [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 4 Tos 130/2019 z 12. decembra 2019, a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť sťažovateľa o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia sťažovateľa

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 29. januára 2020 doručené podanie [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], toho času Ústav na výkon trestu odňatia slobody, [REDAKOVANÉ], označené ako „Sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky“, z obsahu ktorého vyplýva, že

odsúdenie sťažovateľa za trestný čin krádeže vychádzalo z aplikácie právneho názoru obsiahnutého v stanovisku trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. Tpj 78/2011 z 12. decembra 2011 publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 6/2012, avšak následne novelou Trestného zákona vykonanou zákonom č. 214/2019 Z. z., došlo k takej zmene právnej úpravy, ktorá možnosť použitia označeného právneho názoru najvyššieho súdu v konečnom dôsledku vylučuje. Sťažovateľ preto ústavný súd požiadal o vyslovenie nesúlady predmetného stanoviska sp. zn. Tpj 78/2011 z 12. decembra 2011 so zákonom s tým, že nález ústavného súdu by následne poslužil ako dôvod obnovy trestného konania vedeného Okresným súdom Lučenec (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 2 T 193/2016, ktorým bol právoplatne odsúdený. Aplikácia uvedeného stanoviska okresným súdom v trestnej veci sťažovateľa podľa jeho názoru porušuje základné práva podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Za dôsledok aplikácie právneho názoru najvyššieho súdu vysloveného v predmetnom stanovisku považuje sťažovateľ „*drakonické tresty za bagatel'né trestné činy*“. V závere svojho podania žiada ústavný súd o ustanovenie advokáta na zastupovanie v konaní pred ústavným súdom o tejto právnej veci s poukazom na svoje majetkové a osobné pomery. Prílohu tohto podania tvorí okrem iných listín rovnopis uznesenia okresného súdu sp. zn. 3 Nt 8/2019 z 3. októbra 2019, ktorým bol zamietnutý návrh sťažovateľa na povolenie obnovy konania vo veci sp. zn. 2 T 193/2016 a rovnopis uznesenia Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 4 Tos 130/2019 z 12. decembra 2019 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“), ktorým bola zamietnutá jeho sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 3 Nt 8/2019 z 3. októbra 2019 vo veci nepovolenia obnovy konania.

2. Následne bolo 4. februára 2020 doručené podanie sťažovateľa označené ako „*Dodatok sťažnosti podľa čl. 127 Ústavy SR – príloha*“, ktorým doplnil svoje skoršie podanie tak, že namieta aj porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 ústavy v spojení s čl. 1 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tos 130/2019 z 12. decembra 2019, ktorého rovnopis tvoril prílohu predchádzajúceho podania doručeného ústavnému súdu 29. januára

2020. Napadnutému uzneseniu krajského súdu, ktorým bola zamietnutá sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 3 Nt 8/2019 z 3. októbra 2019 (ktorým bol zamietnutý návrh na povolenie obnovy konania vedeného pod sp. zn. 2 T 193/2016, pozn.), sťažovateľ vytýka nedostatok zrozumiteľného odôvodnenia, ktorý zasahuje do jeho označených základných práv. Poukazuje tiež na to, že jeho odsúdenie za trestný čin krádeže vychádzalo z aplikácie právneho názoru obsiahnutého v stanovisku trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. Tpj 78/2011 z 12. decembra 2011 publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 6/2012.

3. Ústavný súd výzvou z 13. februára 2020 požiadal sťažovateľa o doplnenie absentujúceho podpisu na podaní zo 4. februára 2020, ktorý sťažovateľ doplnil 19. februára 2020.

4. Z príloh k ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu sp. zn. 2 T 193/2016 zo 16. novembra 2017 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 3 To 10/2018 z 28. februára 2018 uznaný vinným zo zločinu krádeže formou spolupáchateľstva podľa § 20k, § 212 ods. 1 a 3 písm. b) a ods. 4 písm. b) Trestného zákona a bol mu uložený súhrnný trest odňatia slobody v trvaní 5 rokov a 4 mesiace za súčasného zrušenia výroku o treste uloženom skorším rozsudkom okresného súdu sp. zn. 22 T 130/2016 z 24. novembra 2016.

5. Z príloh k ústavnej sťažnosti vyplýva aj to, že sťažovateľ požiadal o povolenie obnovy konania, pretože od 1. augusta 2019 došlo k zmene zákona, ktorým sa mení § 212 Trestného zákona, a tento novší predpis je pre sťažovateľa priaznivejší. Zmena legislatívy, podľa ktorej sa krádež vlámaním už nepovažuje za zločin, predstavuje novú skutočnosť, ktorá súdu skôr nebola známa a v spojení s ostatnými skutočnosťami a dôkazmi odôvodňuje zmenu trestu, pretože pôvodne uložený trest je v zrejmom nepomere k závažnosti spáchania skutku.

II.

Relevantná právna úprava a judikatúra

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

9. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. Ústavný súd vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie

a aplikácie práva vykonanej všeobecnými súdmi s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

11. Za zjavne neopodstatnenú možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

III.

Právne posúdenie ústavnej sťažnosti

12. Sťažovateľ vo svojom podaní z 29. januára 2020 predovšetkým požadoval posúdenie súladu označeného „*zjednocujúceho stanoviska najvyššieho súdu so zákonom*“. Zároveň doplnil toto podanie v zákonnej lehote na podanie ústavnej sťažnosti podaním zo 4. februára 2020 o namietané porušenie označených práv napadnutým uznesením krajského súdu, ktoré tvorilo prílohu prvého podania. Preto ústavný súd posúdil tieto podania podľa ich obsahu vo vzájomnej jednote a vyhodnotil, že spĺňa náležitosti návrhu na začatie konania o individuálnej ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, okrem povinného právneho zastúpenia. Sťažovateľ však navrhol ustanovenie právneho zástupcu ústavným súdom.

13. Sťažovateľ najmä namieta, že zjednocujúce stanovisko najvyššieho súdu, ktoré nebolo záväzné, keďže nebolo súčasťou normatívnej zákonnej úpravy Trestného zákona, bolo v jeho veci aplikované. Po následnej zmene právnej úpravy, ktorá vstúpila do účinnosti po jeho právoplatnom odsúdení a spôsobila ďalšiu neaplikovateľnosť zjednocujúceho stanoviska v neskorších konaniach, mala byť podľa názoru sťažovateľa dostatočným dôvodom na povolenie obnovy konania v jeho trestnej veci. Keďže odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu na túto otázku podľa tvrdenia sťažovateľa dostatočne nereflektuje, považuje ho za arbitrárne a porušujúce označené základné práva sťažovateľa podľa ústavy a dohovoru.

14. V relevantnej časti napadnutého uznesenia krajského súdu (str. 2, pozn.) sa k dôvodu povolenia obnovy označenému sťažovateľom uvádza:

„Pokiaľ ide o námietky obžalovaného, že obnovu konania v danom prípade je potrebné povoliť vzhľadom na legislatívnu zmenu ust. § 212 Tr. Zákona, je pravdou tá skutočnosť, že Trestný zákon č. 300/2005 Z.z. bol novelizovaný ohľadom trestného činu krádeže podľa § 212 Tr. Zák. Táto novelizácia nadobudla účinnosť 1.8.2019, čo znamená, že sa týka len trestných činov, ktoré neboli do tohto termínu právoplatne skončené. Vzhľadom k tomu, že obžalovaný bol odsúdený v zmysle právoplatného Trestného zákona č. 300/2005, v znení zákona č. 1/2014, bol odsúdený v zmysle platného zákona a ani krajský súd nevidí dôvod na zmenu, akej sa obžalovaný domáha. V danom prípade išlo o novelu Tr. Zákona, nie o Nález Ústavného súdu SR, ktorý by vyslovil nesúlad Ústavy s niektorými ustanoveniami Tr. Zákona ako to bolo napr. v Náleze Ústavného súdu SR o neústavnosti časti asperačnej zásady po sp. zn. PL. ÚS 106/2011/85.“

15. K citovanému odôvodneniu síce možno mať výhrady, pokiaľ ide o jeho stručnosť či nepresnú terminológiu, avšak je z neho zrejmé, že kľúčovým dôvodom nepovolenia obnovy konania bola neaplikovateľnosť novelizovaného ustanovenia vo veci sťažovateľa.

16. Podľa § 2 ods. 1 Trestného zákona sa trestnosť činu posudzuje a trest sa ukladá podľa zákona účinného v čase, keď bol čin spáchaný. Ak v čase medzi spáchaním činu a vynesením rozsudku nadobudnú účinnosť viaceré zákony, trestnosť činu sa posudzuje a trest sa ukladá podľa zákona, ktorý je pre páchatel'a priaznivejší.

17. Vzhľadom na znenie tohto ustanovenia je vo všeobecnosti pre posúdenie trestnosti činu a ukladanie trestu možné aplikovať len taký zákon, ktorý je účinný v čase spáchania činu. Na neskoršie priaznivejšie ustanovenie je pri ukladaní trestu možné prihliadnuť len vtedy, ak tento priaznivejší zákon nadobudol účinnosť pred vynesením rozsudku. To nie je prípad sťažovateľa, keďže rozsudok v jeho veci bol okresným súdom vyneseneý 16. novembra 2017, v odvolacom konaní bol vyneseneý 28. februára 2018 a novela trestného zákona nadobudla účinnosť 1. augusta 2019.

18. Podľa § 394 ods. 1 Trestného poriadku obnova konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozsudkom alebo právoplatným trestným rozkazom, sa povolí, ak vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy súdu skôr neznáme, ktoré by mohli same osebe alebo v spojení so skutočnosťami a dôkazmi už skôr známymi odôvodniť iné rozhodnutie o vine alebo vzhľadom na ktoré by pôvodne uložený trest bol v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'a, alebo uložený druh trestu by bol v zrejmom rozpore s účelom trestu, alebo vzhľadom na ktoré upustenie od potrestania alebo upustenie od uloženia súhrnného trestu by bolo v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'a, alebo by bolo v zrejmom rozpore s účelom trestu.

Podľa § 394 ods. 4 Trestného poriadku skutočnosťou skôr neznámou podľa odsekov 1 až 3 je aj

a) rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorého rozhodnutím prokurátora alebo súdu Slovenskej republiky alebo v konaní, ktoré mu predchádzalo, boli porušené základné ľudské práva alebo slobody obvineného, ak negatívne dôsledky tohto rozhodnutia nemožno inak napraviť,

b) strata účinnosti právneho predpisu, jeho časti alebo niektorého ustanovenia podľa čl. 125 ods. 3 ústavy voči rozsudku vydanému na základe aplikácie takeého právneho predpisu jeho časti alebo niektorého ustanovenia, ak tento rozsudok nadobudol právoplatnosť, ale nebol vykonaný.

19. Novelizáciu ustanovenia Trestného zákona nemožno subsumovať pod legálny pojem „skutočnosť súdu skôr neznáma“, jednak preto, že nie je vymenovaná v § 394 ods. 4 Trestného poriadku, ale najmä s poukazom na citované znenie § 2 ods. 1 Trestného zákona.

20. V zmysle ustálenej súdnej praxe ústavného súdu postup súdu v súlade s platným a účinným zákonom (procesnými a hmotnoprávnymi predpismi) v zásade nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv (napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97, II. ÚS 81/00).

21. Vzhľadom na uvedené ústavný súd považuje ústavnú sťažnosť sťažovateľa za zjavne neopodstatnenú, a teda nespôsobilú byť dôvodom zrušenia napadnutého uznesenia krajského súdu po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie. Preto ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

22. Nad rámec uvedeného ústavný súd dodáva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nemôže uplatniť právomoci, ktoré mu patria v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na právny názor vyplývajúci z jeho ustálenej judikatúry, podľa ktorého „každé konanie možno začať len ako samostatné konanie a len na návrh oprávnených subjektov, a preto žiadne z nich nemôže tvoriť súčasť iného druhu konania pre ústavným súdom a na základe jeho vlastného rozhodnutia. Ústavná a zákonná úprava konaní pred ústavným súdom ich preto koncipuje výlučne ako samostatné konania a nepripúšťa možnosť uskutočniť ich aj v rámci a ako súčasť iného druhu konania (konaní) pred ústavným súdom“ (II. ÚS 66/01, tiež II. ÚS 184/03, III. ÚS 184/06, IV. ÚS 314/07). Z citovaného teda predovšetkým vyplýva, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nemôže ústavný súd uplatniť právomoc, ktorou disponuje v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy. Záver vyplývajúci z citovaného právneho názoru má nesporne aj ústavnú relevanciu, a to zvlášť v prípadoch, ak by sa v konaní, ktoré patrí v zmysle čl. 131 ods. 2 ústavy do pôsobnosti senátu ústavného súdu, mala uplatniť právomoc, ktorú ústava zveruje do pôsobnosti pléna (čl. 131 ods. 1 ústavy), čo je aj prípad sťažovateľa. Aj ústavný súd je totiž viazaný čl. 2 ods. 2 ústavy, a preto si senát ústavného súdu nemôže v rozpore s ústavnou úpravou atrahovať právomoc pléna ústavného súdu (porovnaj IV. ÚS 50/2010).

23. Navyše, do právomoci ústavného súdu vymedzenej v čl. 125 ústavy nepatrí rozhodovanie o „súlade“ právnych názorov či zjednocujúcich stanovísk so zákonom, ako to sťažovateľ označil. Konanie o súlade právneho predpisu nižšej právnej sily s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou tiež môže iniciovať len ústavou a zákonom o ústavnom súde taxatívne vymedzený okruh subjektov, a to najmenej pätina poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, prezident Slovenskej republiky, vláda Slovenskej republiky, súd v súvislosti s prejednávanou vecou, generálny

prokurátor Slovenskej republiky, predseda Súdnej rady Slovenskej republiky, ak ide o právny predpis týkajúci sa výkonu súdnictva, a verejný ochranca práv. Vzhľadom na uvedené nie je možné iniciovať konanie o súlade právnych predpisov iným subjektom – sťažovateľom a zároveň označené zjednocujúce stanovisko najvyššieho súdu nie je spôsobilým predmetom prieskumu ústavným súdom v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy.

24. Ústavný súd v závere konštatuje, že nepovažoval za účelné a hospodárne odstraňovať nedostatok povinného právneho zastúpenia sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom o tejto ústavnej sťažnosti, pretože vzhľadom na charakter uplatňovaných námietok už pri predbežnom posúdení veci ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie ochrany ústavnosti, čo by nebolo možné odstrániť ani prípadným zastúpením advokátom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. apríla 2020

Ľuboš Szigeti
predseda senátu